

Afgørelser – Reg. nr.: 07588.00

Fredningen vedrører: Brandstrup Mose

Domme

Taksationskommissionen 18-10-1984

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 07-08-1984

Fredningsnævnet 26-04-1983

Kendelser

Deklarationer

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
VEDRØRENDE NATURFREDNING

ADRESSE:

AMALIEGADE 13, 1256 KØBENHAVN K
TLF. 01-11 95 65

REG. NR. 7588

Sag nr. 202. Fredning af Brandstrup mose.

Kendelse:

(Meddelt den 18. oktober 1984)

Overfredningsnævnets afgørelse af 7. august 1984 om erstatning i anledning af fredningen af Brandstrup mose i Bjerringbro og Viborg kommuner er påklaget til taksationskommissionen vedrørende naturfredning af Aksel Overgaard Andersen (løbenr. 71).

Taksationskommissionen har den 28. september 1984 besigtiget det fredede areal.

For taksationskommissionen har Aksel Overgaard Andersen anført, at arten og omfanget af de plejeforanstaltninger, der kan komme på tale, ikke fremgår præcist af fredningsafgørelsen. Hvis der bliver tale om at rydde nogle træer, han plantede som dreng, eller om at hæve grundvandstanden så meget, at træerne går ud, må erstatningen forhøjes til 5.000 kr.

Under taksationen oplyste biolog, cand. scient. Jes Philipsen Schmidt på amtets fredningsadministrations vegne, at den i

fredningsafgørelsen nævnte plejeplan endnu ikke foreligger. Det kan ikke udelukkes, at der kan blive tale om at rydde de pågældende træer og om en vis vandstandshævning.

Taksationskommissionens bemærkninger:

Som anført i overfredningsnævnets afgørelse medfører den i fredningsafgørelsen fastsatte bestemmelse om naturpleje kun begrænsede ulemper og rådighedsindskrænkninger for ejerne. Træerne på Aksel Overgaard Andersens moselod er nogle 40 - 50 år gamle birketræer, som findes i et antal af ca. 35 og er forholdsvis lave og af ringe ved-masse. Kommissionen har forståelse for, at der for ejeren er knyttet en affektionsværdi til området og træerne, men kommissionen finder ikke, at træerne repræsenterer en økonomisk værdi. Selv om de plejeforanstaltninger, amtet i medfør af fredningen kan iværksætte, måtte indebære, at træerne ikke kan bestå, finder kommissionen herefter ikke, at nedgangen i handelsværdien af den knap 3.000 m² store moselod overstiger det beløb på 1.000 kr., som overfredningsnævnet har fastsat i erstatning. Taksationskommissionen stadfæster derfor overfredningsnævnets afgørelse.

Herefter bestemmes:

Erstatningen til Aksel Overgaard Andersen for fredning af matr.nr. 7 n Brandstrup by, Vindum fastsættes til 1.000 kr.

Beløbet forrentes som bestemt ved overfredningsnævnets afgørelse.

J. Lunøe

Karl Nielsen

Ingemann Wittrup

OVERFREDNINGSNÆVNET >

Overfredningsnævnets afgørelse

af 7. august 1984

om fredning af Brandstrup Mose i Bjerringbro og
Viborg kommuner i Viborg amt (sag nr. 2569/83).

Fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds har ved kendelse af 26. april 1983 truffet beslutning om, at en af Danmarks Naturfredningsforening ønsket fredning af Brandstrup Mose ikke skal gennemføres. Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til overfredningsnævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Af sagen fremgår, at Danmarks Naturfredningsforening i januar 1983 rejste sag om fredning af - efter foreningens endelige forslag - ca. 47,5 ha af mosen, fordelt på ialt 80 lodsejere. Områdets størrelse var dog rettelig ca. 55 ha. Med en fredning af dette område ønskede foreningen at sikre mosen bevaret, så dens karakteristiske dyre- og planteliv kan opretholdes. Fredningsforslaget indeholdt med dette sigte dels en række forbud mod at foretage nærmere angivne foranstaltninger, der ville ændre mosens tilstand, dels bestemmelser om naturpleje efter Viborg amtsråds nærmere forskrifter for at skabe bedst mulige livsbetingelser for dyre- og plantelivet. Forslaget rummede tillige bestemmelser om almenhedens adgang til og i området.

Hele det område, som fredningsforslaget vedrører, er omfattet af reglen i naturfredningslovens § 43, stk. 2, hvorefter ændringer af tilstanden af moser kun må ske med tilladelse fra amtsrådet.

For overfredningsnævnet har Danmarks Naturfredningsforening navnlig gjort gældende, at området - selv om det er omfattet af naturfredningslovens § 43 - bør sikres ved en egentlig fredning, dels fordi det på længere sigt må

anses for ønskeligt og nødvendigt at sikre mosen bedst muligt, dels fordi der snarest bør skabes sikkerhed for, at der kan iværksættes plejeforanstaltninger i området. Det er herved anført, at der allerede nu er behov for rydning af selvsåning. Området bør endvidere åbnes helt eller delvis for offentlig adgang. Den foreslåede fredningsgrænse kan imidlertid undergives en vis regulering i overensstemmelse med ejernes ønsker, men fredningsområdet bør dog ud fra geologiske hensyn omfatte arealerne omkring Uglehøj i det nordøstlige hjørne af fredningsområdet.

Samtlige ejere har modsat sig en fredning af mosen og anført, at mosen må anses for at være tilstrækkeligt beskyttet gennem lovgivningens almindelige regler. Hvis fredning imidlertid gennemføres, bør ejerne tilsikres en afgørende indflydelse på naturplejen. De enkelte foranstaltninger må derfor kræve samtykke fra vedkommende ejer, eller i hvert fald bør fredningsnævnet kunne afgøre eventuel uenighed mellem en ejer og amtsrådet. Under alle omstændigheder bør en fredning ikke åbne mulighed for, at vandstanden i mosen kan forlanges hævet. Der bør heller ikke tillægges offentligheden ret til færdsel i området, eftersom det er farligt at færdes i mosen.

Miljøministeriet, fredningsstyrelsen, har anbefalet, at der gennemføres en fredning af området i overensstemmelse med Naturfredningsforeningens forslag. Brandstrup Mose er en højmose, omend ikke længere intakt, og højmoser er forholdsvis fåtallige. Der knytter sig væsentlige naturhistoriske og videnskabelige interesser til denne naturtype, og kun en fredning kan sikre, at der udføres plejearbejder og iværksættes foranstaltninger til reetablering af Brandstrup Mose. Der bør også sikres offentligheden adgang til dele af mosen.

Naturfredningsrådet har ligeledes anbefalet fredningen gennemført og har fremhævet nødvendigheden af naturpleje. Det bedste ville være, om de naturlige vandforhold i mosen kunne blive genskabt, men det er helt afgørende, at vandstanden ikke sænkes.

Viborg amtskommune har anført, at Brandstrup Mose er blandt Danmarks 5-6 bedste højmoser med væsentlige fredningsmæssige værdier. Hvis disse værdier skal sikres, er plejeforanstaltninger nødvendige, og bestemmelserne i naturfredningslovens § 43 er derfor ikke tilstrækkelige. Det må også tillægges betydning, at der skabes adgang til mosen bl.a. for skoler.

Under sagens behandling for fredningsnævnet har både Viborg kommune og Bjerringbro kommune i princippet tilsluttet sig fredningsforslaget.

I sagens behandling har deltaget 9 af overfredningsnævnets medlemmer.

Overfredningsnævnet skal enstemmigt udtale:

Tilstanden af en mose må efter naturfredningslovens § 43, stk. 2, ikke ændres uden tilladelse fra amtsrådet, og amtsrådets afgørelse kan efter lovens § 45 påklages til miljøministeren af bl.a. Danmarks Naturfredningsforening.

Der er med de nævnte lovbestemmelser, der trådte i kraft den 1. januar 1979, tilvejebragt en betydelig grad af sikkerhed for, at der ikke foretages uønskede indgreb i eksisterende moser. Der er derfor ikke længere tilstrækkelig anledning til efter naturfredningslovens kapitel III at gennemføre en fredning, som udelukkende omfatter en mose, og som indeholder specificerede forbud, der allerede er indeholdt i den generelle bestemmelse i naturfredningslovens § 43, stk. 2.

Med disse bemærkninger tiltrædes det, at der ikke bør gennemføres fredning af Brandstrup Mose med det indhold, som er foreslået af Danmarks Naturfredningsforening.

Et flertal på 5 medlemmer udtaler herefter:

Efter de for overfredningsnævnet foreliggende oplysninger vil et amtsråd i almindelighed kun udføre landskabspleje i et omfang og på en måde, som der er opnået enighed med vedkommende ejer om. Det findes imidlertid påkrævet, at i særdeleshed en så sjældent forekommende højmoser som Brandstrup mose kan reableres og bevares gennem plejeforanstaltninger, selv om vedkommende ejer ikke kan tilslutte sig deres udførelse. Der bør derfor pålægges mosen fredningsbestemmelser med dette sigte. Da færdsel i mosen skønnes at være forbundet med en ikke ubetydelig risiko, bør fredningen derimod ikke åbne mosen for offentlighedens adgang. Fredningsområdet bør gives den afgrænsning, som Danmarks Naturfredningsforening har foreslået, men med de mindre ændringer, der er ønsket af ejerne, og som bortset fra et enkelt areal er tiltrådt af foreningen.

Mindretallet på 4 medlemmer udtaler, at ejerne har forvaltet området på en sådan måde, at der er grund til at mene, at det i mange år frem i tiden vil blive bevaret i en forsvarlig tilstand. Det er derfor unødvendigt på nuværende tidspunkt at give det offentlige ret til at udføre plejearbejder imod vedkommende ejers ønske. Da dernæst mindretallet er enig i, at området ikke bør åbnes for offentligheden, finder mindretallet, at fredningsnævnets afgørelse bør stadfæstes.

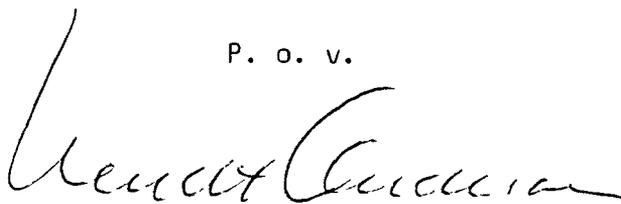
Der fastsættes herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 53 ha store område, som er afgrænset på kortet, der hører til overfredningsnævnets afgørelse (fredningskortet), og som omfatter de på vedhæftede fortegnelse anførte matrikelnumre helt eller delvis:

§ 1. . Med det formål, at fredningsområdet kan opretholdes som mose og på langt sigt gendannes som højmose, har Viborg amtsråd ret til at lade de plejeforanstaltninger udføre, som er fastlagt i en plejeplan for hele fredningsområdet eller større dele af dette.

§ 2. En plejeplan som nævnt i § 1 udarbejdes af amtsrådet. Før planens udarbejdelse skal amtsrådet indhente en udtalelse fra naturfredningsrådet. Amtsrådet forelægger dernæst et forslag til plejeplan for de ejere, hvis jord er omfattet af planen.

§ 3. Hvis en ejer ikke kan tiltræde de påtænkte plejeforanstaltninger på hans ejendom, kan de kun udføres med tilladelse fra fredningsnævnet. Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet af den pågældende ejer og af Viborg amtsråd inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

P. o. v.

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

F O R T E G N E L S E

over ejendomme, der er helt eller delvis omfattet af overfredningsnævnets afgørelse af 7. august 1984 om fredning af Brandstrup Mose i Bjerringbro og Viborg kommuner, Viborg amt (sag nr. 2569/83).

Sønder Rind By, Sønder Rind:

Matr.nr. 2 c, 2 d, 3 a, 4 a, 5 q, 5 r, 6 a, 6 k, 6 p, 7 a, 7 k, 7 p, 8 b, 8 u, 9 a, 9 g, 10 a, 10 i, 11 a, 11 h, 12 a, 12 d, 13 a, 13 r, 14 a, 14 b, 15 a, 16 a, 16 b, 16 c, 16 d, 16 p, 17 a, 18 a, 18 c, 18 f, 19 a, 19 c, 20 a, 21 a, 21 b, 21 g, 21 k, 24 a, 24 c, 27 d, 27 o, 28 a, 30 b, 31 a, 32 e, 33 d, 34 a, 34 c, 35 e, 35 f, 36 a, 39 a, 42.

Brandstrup By, Vindum:

Matr.nr. 7 a, 7 c, 7 f, 7 g, 7 h, 7 i, 7 k, 7 m, 7 n, 7 o, 7 p, 7 q, 7 r, 7 s, 8 l, 8 o, 8 p, 8 r, 8 s, 8 u, 8 v, 8 z, 8 ø, 12 æ, 12 ap, 12 aq, 12 as, 12 at, 12 av, 12 ci, 12 co, 12 cv, 15 a.

Fårup By, Vindum:

Matr.nr. 2 a.

Overfredningsnævnets afgørelse

af 7. august 1984

om erstatning i anledning af fredningen af Brandstrup Mose i Bjerringbro og Viborg kommuner, Viborg amt (sag nr. 2569/83).

Overfredningsnævnet har ved anden afgørelse af dags dato bestemt, at ca. 53 ha af Brandstrup Mose skal pålægges fredningsbestemmelser om ret for Viborg amtsråd til at lade udføre plejearbejder med henblik på, at fredningsområdet kan opretholdes som mose og på langt sigt gendannes som højmose. Fredningen omfatter 80 ejendomme helt eller delvis.

I sagens behandling har deltaget 9 medlemmer af overfredningsnævnet.

Overfredningsnævnet skal enstemmigt udtale:

Den i fredningsafgørelsen fastsatte bestemmelse om naturpleje medfører kun yderst begrænsede ulemper og rådighedsindskrænkninger for ejerne og kan derfor kun begrunde en fredningserstatning af forholdsvis ubetydelig størrelse. Der findes herefter at være ydet fuld erstatning for den nedgang i de pågældende ejendommers handelsværdi, som kan følge af fredningsafgørelsen, når erstatning tilkendes med 1.000 kr. pr. ejendom (løbenummer under fredningen).

Nedennævnte ejere tilkendes herefter hver 1.000 kr. i erstatning:

Lb.nr. 1, Eva og Børge Sylvester Olsen i fællesskab (matr.nr. 30 b, Sønder Rind By, Sønder Rind - 0,4 ha)

- Lb.nr. 2, Aage Henning Rothmann (matr.nr. 31 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 3, Alfred Nielsen (matr.nr. 32 e, sstd. - 0,4 ha)
- Lb.nr. 4, Kr. Kristensen (matr.nr. 27 o, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 5, Niels Hvorslev Petersen som tidligere ejer eller
Benny Brandstrup som nuværende ejer (matr.nr. 35 e,
sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 6, Lars Rasmussen (matr.nr. 27 d, sstd. - 0,5 ha)
- Lb.nr. 7, Jens Chr. Jensen Serup (matr.nr. 39 a, sstd. - 0,2 ha)
- Lb.nr. 8, Jørgen Erik Poulsen (matr.nr. 34 a, sstd. - 0,2 ha)
- Lb.nr. 9, Lis Svanborg som tidligere ejer eller Bernd-Erich Gerth
som nuværende ejer (matr.nr. 34 c, sstd. - 0,2 ha.)
- Lb.nr. 10, Thorbjørn Anhøj (matr.nr. 7 k, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 11, Niels Laigård Nielsen (matr.nr. 33 d, 35 f, sstd. -
0,3 ha)
- Lb.nr. 12, Johan Harritz (matr.nr. 2 c og 2 d, sstd. - 1,1 ha)
- Lb.nr. 13, Chresten Seerup Jensen (matr.nr. 10 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 14, Jens Chr. Svendsen (matr.nr. 21 k, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 15, Rasmus Chr. Madsen (matr.nr. 6 k og 21 g, sstd. -
0,3 ha)
- Lb.nr. 16, Gunnar Vestergård (matr.nr. 8 b og 21 b, sstd. - 0,8 ha)
- Lb.nr. 17, Andelsforeningen Stenmosegård v/Hans J. Ronge Nielsen
(matr.nr. 14 b, sstd. -0,4 ha)

- Lb.nr. 18, Hans Nielsen (matr.nr. 16 b, sstd. - 0,4 ha)
- Lb.nr. 19, Grethe H. Poulsen (matr.nr. 14 a og 16 d, sstd. - 1,3 ha)
- Lb.nr. 20, Børge Andersen (matr.nr. 5 q og 36 a, sstd. - 0,8 ha)
- Lb.nr. 21, Niels Emil Bøvling og Henry K. Bøvling (matr.nr. 7 a,
sstd. - 0,5 ha)
- Lb.nr. 22, Villy P.K. Pedersen og Gudrun Nygaard i Fællesskab (matr.nr.
6 a og 42, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 23, Gunnar Tøvgård (matr.nr. 19c, sstd. - 1,0 ha)
- Lb.nr. 24, Knud Erik Graversen (matr.nr. 16 c og 9 g, sstd. -
0,7 ha)
- Lb.nr. 25, Niels Verner Vindum (matr.nr. 16 a, sstd. - 0,4 ha)
- Lb.nr. 26, Arne Eriksen Levring (matr.nr. 3 a, sstd. - 1,4 ha)
- Lb.nr. 27, Kresten Thorup Jensen (matr.nr. 12 d og 13 r, sstd. -
0,8 ha)
- Lb.nr. 28, Erling R. Skovsen (matr.nr. 24 a, sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 29, Bjørn Fonvig og Jytte Skov Fonvig (matr.nr. 18 c,
sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 30, Søren Jensen (matr.nr. 18 a, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 31, Børge Lysdahl Østergård (matr.nr. 17 a, sstd. - 1,4 ha)
- Lb.nr. 32, Anna Andersen (matr.nr. 24 c, sstd. - 0,2 ha)
- Lb.nr. 33, Niels Kristiansen (matr.nr. 4 a, sstd. - 1,4 ha)
- Lb.nr. 34, Rasmus Pedersen (matr.nr. 15 a, sstd. - 1,5 ha)

- Lb.nr. 35, Jens Chr. Møller (matr.nr. 20 a, sstd. - 1,5 ha)
- Lb.nr. 36, Sigvald Mortensen (matr.nr. 11 a, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 37, Jens Marius Mogensen (matr.nr. 10 i, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 38, Niels Ch. Pedersen (matr.nr. 21 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 39, Jørgen Nielsen (matr.nr. 8 u, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 40, Anders Rasmussen (matr.nr. 9 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 41, Børge Sigvald Jensen (matr.nr. 7 p, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 42, Laurids Andersen som tidligere ejer eller Betty M. Andersen som nuværende ejer (matr.nr. 6 p, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 43, Christen L. Drejer (matr.nr. 19 a, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 44, Bent Albrechtsen (matr.nr. 16 p, sstd. - 0,5 ha)
- Lb.nr. 45, Henning Nielsen (matr.nr. 13 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 46, Henning Damsgård (matr.nr. 28 a, sstd. - 0,1 ha)
- Lb.nr. 47, Jens P. Pedersen (matr.nr. 18 f, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 48, Lars P. Søndergård (matr.nr. 12 a, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 49, Martin Vistisen (matr.nr. 5 r, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 50, Hans Petersen (matr.nr. 11 h, sstd. - 0,7 ha)
- Lb.nr. 54, Thorkild Jørgensen som tidligere ejer eller Verner Jørgensen som nuværende ejer (matr.nr. 15 a, Brandstrup By, Vindum - 0,1 ha)
- Lb.nr. 55, Jette Bakmann (matr.nr. 12 at, sstd. - 1,1 ha)

- Lb.nr. 57, Johannes Evald Johansen (matr.nr. 12 as, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 58, Viktor Otkjær (matr.nr. 12 co og 12 cv, sstd. - 0,8 ha)
- Lb.nr. 59, Børge Nielsen (matr.nr. 12 ci, sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 60, Niels Jens Krogsdal (matr.nr. 12 av, sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 61, Aage Christensen (matr.nr. 12 æ, sstd. - 2,2 ha)
- Lb.nr. 62, Erik Juul Jørgensen (matr.nr. 12 aq, sstd. - 2,0 ha)
- Lb.nr. 63, Erland Aarup (matr.nr. 12 ap, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 64, Henning John Christensen som tidligere ejer eller Dora Knudsen som nuværende ejer (matr.nr. 7 g, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 65, Ejvind Mørk Hartvig (matr.nr. 7 h, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 66, Ivan Hansen (matr.nr. 7 i, sstd. - 0,6 ha)
- Lb.nr. 67, Harald Skøtt (matr.nr. 7 f og 7 k, sstd. - 1,5 ha)
- Lb.nr. 68, Tage Pedersen Bødker (matr.nr. 7 a, sstd. - 2,7 ha)
- Lb.nr. 69, Kristen Johannes Sørensen som tidligere ejer eller Kurt Birkedal Johannesen som nuværende ejer (matr.nr. 7 c, sstd. - 0,1 ha)
- Lb.nr. 70, Verner Blegvad Møller (matr.nr. 7 m, sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 71, Aksel Overgård Andersen (matr.nr. 7 n, sstd. - 0,3 ha)
- Lb.nr. 72, Rasmus Skipper Bach (matr.nr. 7 o, sstd. - 0,5 ha)
- Lb.nr. 73, Peder Marius Hansen (matr.nr. 7 p, 7 q og 7 r, sstd. - 1,1 ha)

Lb.nr. 74, Carl Aage Eriksen.Levring (matr.nr. 7 s, sstd. - 0,2 ha)

Lb.nr. 75, Erik Heilesen (matr.nr. 8 r, sstd. - 0,2 ha)

Lb.nr. 76, Ejer ukendt (matr.nr. 8 s, sstd. - 0,2 ha)

Lb.nr. 77, Ejer ukendt (matr.nr. 8 ø, sstd. - 0,2 ha)

Lb.nr. 78, Kurt Kirkegård Pedersen (matr.nr. 8 u, sstd. - 0,3 ha)

Lb.nr. 79, Aage Lindkvist Bach (matr.nr. 8 v, sstd. - 0,3 ha)

Lb.nr. 80, Knud Overgård Jensen (matr.nr. 8 l, sstd. - 1,0 ha)

Lb.nr. 81, Alfred Kristensen (matr.nr. 8 z, sstd. - 0,3 ha)

Lb.nr. 82, Henning Glud (matr.nr. 8 o, sstd. - 0,2 ha)

Lb.nr. 83, Emil Nielsen som tidligere ejer eller Viggo Ejlersen som
nuværende ejer (matr.nr. 8 p, sstd. - 0,5 ha)

Lb.nr. 86, Frede Overgård (matr.nr. 2 a, Fårup By, Vindum - 0,02 ha)

Erstatningsbeløbene forrentes efter naturfredningslovens § 19, stk. 4, med en årlig rente, der er 1 % højere end den til enhver tid af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto. Beløbene forrentes fra datoen for overfredningsnævnets afgørelse, indtil udbetaling sker.

I godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand under sagens behandling for overfredningsnævnet tillægges der ejerne et samlet beløb på 16.000 kr. Beløbet udbetales direkte til advokaterne Fritz Videbech, Vagn Holt og Morten L. Wagner, Viborg, der har repræsenteret samtlige ejere.

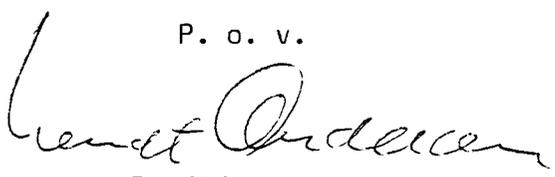
Den samlede fredningserstatning på 80.000 kr. med renter og det tilkendte omkostningsbeløb på 16.000 kr. udredes med 75 % af staten og med 25 % af Viborg amtsråd.

Overfredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene i sagen kan påklages til Taksationskommissionen vedrørende naturfredning (Amaliegade 13, 1256 København K.) af ejerne, miljøministeren og Viborg amtsråd. Klagefristen er 4 uger fra den dag, overfredningsnævnets afgørelse er meddelt

den pågældende. Størrelsen af det tilkendte omkostningsbeløb kan ikke påklages til taksationskommissionen, jfr. naturfredningslovens § 31.

P. o. v.

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

FREDNINGSNÆVNET >

1215 II NV.

REG. NR. 7588

26/4-1983

F R E D N I N G S N Æ V N E T
F O R V I B O R G A M T S S Y D L I G E
F R E D N I N G S K R E D S .

Fredn.J.nr. J - 3/1983

K E N D E L S E

afsagt den 26. april 1983

i sagen om fredning af Brandstrup Mose
i Viborg og Bjerringbro kommuner.

Fredning afvist.

Ved skrivelse af 6. januar 1983 til fredningsnævnet i Viborg - modtaget af nævnet den 14. s.m. - har Danmarks Naturfredningsforening rejst sag om fredning af Brandstrup Mose i Viborg og Bjerringbro kommuner, et areal på ialt ca. 49 ha, fordelt på ialt 83 lodsejere. Under sagens behandling for fredningsnævnet er fredningspåstanden frafaldet for arealer på ialt 1.5 ha. De tilbageværende arealer er fordelt på ialt 81 lodsejere.

Formålet med fredningsforslaget er beskrevet således i skrivelser af 6. januar 1983:

" Forslaget går ud på, at højmosen Brandstrup mose, ialt ca. 49 ha. beskyttes med en række fredningsbestemmelser, således at Brandstrup mose som højmose og vådområdelokalitet iøvrigt kan bevares for eftertiden med sit karakteristiske dyre- og planteliv, samt at tilsikre at offentlighedens adgang til området sker i overensstemmelse med dette bevaringsformål. "

Viborg amtskommune har henstillet, at sagen udsættes til en nærmere vurdering i forbindelse med den igangværende fredningsplanlægning.

Viborg og Bjerringbro kommuner har begge i princippet tilsluttet sig fredningsforslaget, der yderligere er anbefalet af fredningsstyrelsen og af naturfredningsrådet.

I den fra amtskommunen indhentede udtalelse af 28. februar 1983 anføres det bl.a.:

" Ved skrivelse af 14. januar 1983 har fredningsnævnet forespurgt amtskommunen om:

- (1) i hvilket omfang forslaget bestemmelser rækker videre end bestemmelserne i naturfredningslovens § 43,
- (2) hvorvidt amtsrådet finder beskyttelsen efter § 43 tilstrækkelig, eller om man kan anbefale den yderligere sikring af og de yderligere bånd på området, som en gennemførelse af fredningsforslaget vil indebære.

Ad 1: Ud over naturfredningslovens muligheder i henhold til § 43 sikrer fredningsforslaget desuden plejemuligheden og en offentlig adgang ad den vestfra kommende markvej.

Ad 2: Brandstrup Mose er blandt de 5-6 bedste danske højmoser med væsentlige fredningsmæssige værdier. Såfremt fredningsværdierne besluttet at skulle sikres, er plejeforanstaltninger nødvendige, og bestemmelserne i naturfredningslovens § 43 er derfor ikke tilstrækkelige.

Det må ligeledes tillægges betydning, at der ved en evt. fredning sikres adgang til mosen, bl.a. for skoler. "

I sagens behandling har deltaget 4 medlemmer af fredningsnævnet, da fredningspåstanden vedrører arealer både i Viborg og Bjerringbro kommuner.

Fredningsnævnet har afholdt almindeligt offentligt møde i sagen den 13. april 1983 og har i tilslutning hertil besigtiget området.

Nævnet har herefter drøftet sagen, og der er enighed om, at afgørelsen om fredningens gennemførelse bør træffes nu og ikke afvente afslutningen af den igangværende fredningsplanlægning. Det er i lodsejernes interesse at få en snarlig afgørelse af fredningsspørgsmålet, som har stået på i en årrække, og områdets kvalitet er forlangst fastslået i landskabsanalysen.

3 af nævnets medlemmer - Ingemann Jensen, Carl Langvad og Hans Jørgen Hansen - finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at tage fredningspåstanden til følge. Efter deres opfattelse er området ikke truet af

tilgroning eller lignende, og der er ikke grund til at påføre det offentlige udgifter til erstatning i et tilfælde som det foreliggende, hvor området i forvejen i alt væsentligt er sikret i kraft af bestemmelserne i naturfredningslovens § 43.

1 medlem - Rørdam - finder det på grund af den fare, der vil være forbundet med at færdes i området, betænkeligt, at der gives offentligheden adgang til arealet. Derimod giver ønsket om at få mulighed for at foretage en naturpleje i området, efter dette medlems opfattelse tilstrækkeligt grundlag for, at området fredes. De egentlige højmosearaler er ganske vist ikke umiddelbart truet af tilgroning, men det må anses for nødvendigt, at der iværksættes plejeforanstaltninger, hvis en tilgroning på længere sigt skal undgås. Områdets klare videnskabelige og landskabelige kvaliteter tilsiger desuden, at der allerede nu iværksættes en vis rydning, og at der er sikkerhed for, at der - også inden en egentlig tilgroning finder sted - kan iværksættes plejeforanstaltninger, efterhånden som behovet herfor opstår. Hertil kommer, at fredningen kan gennemføres uden følelige indgreb i ejernes rådighed over arealerne udover, hvad der følger allerede af naturfredningslovens § 43.

Dette medlem stemmer derfor for at tage fredningspåstanden til følge med undtagelse af de omtvistede arealer under løbe nr. 11,51 og 52 og for ligeledes at imødekomme ønsket om, at retten til tørveindvinding på løbe nr. 68 ikke skal kunne fornyes, når den udløber. Iøvrigt finder dette medlem på grund af afstemningens udfald ikke anledning til at tage stilling til enkelthederne i de foreslåede fredningsbestemmelser.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

Afgørelsen kan efter naturfredningslovens § 26 påklages til overfredningsnævnet af Danmarks Naturfredningsforening og af en række myndigheder. Klagefristen er 4 uger fra den dag, man har fået meddelelse om afgørelsen. Overfredningsnævnets adresse er Amaliegade 7, 1256 Køben-

havn K.

T h i b e s t e m m e s :

Den af Danmarks Naturfredningsforening ønskede fredning af Brandstrup Mose i Viborg og Bjerringbro kommuner gennemføres ikke.

Til advokat Videbech udbetales 4.000 kr. til dækning af lodsejernes udgifter til advokatbistand. Beløbet betales med 3/4 af staten og med 1/4 af Viborg amtskommune.

Rørdam

Ingemann Jensen

Carl Langvad

Hans Jørgen Hansen

Udskriftens rigtighed bekræftes:

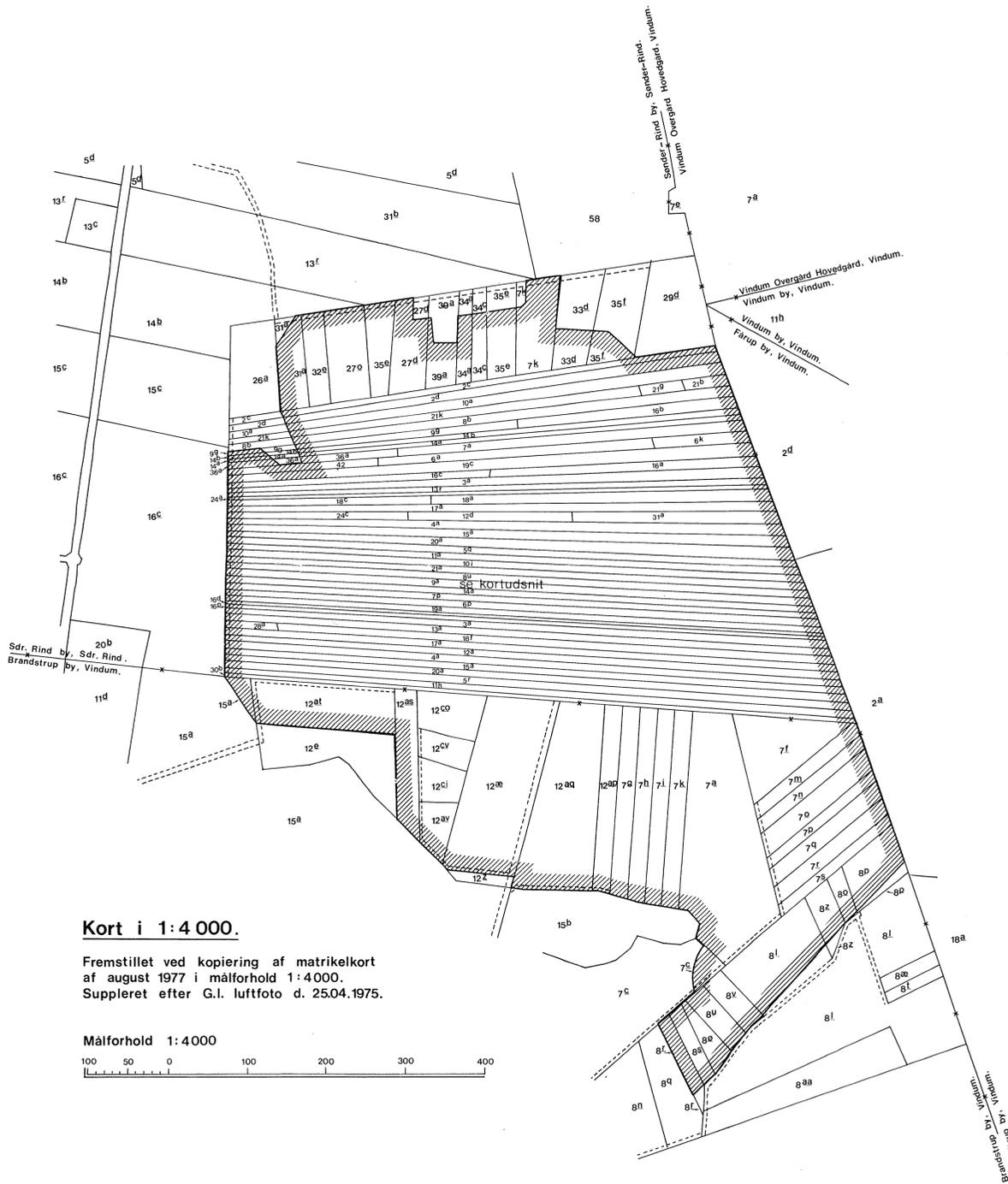
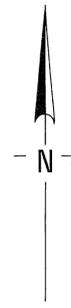
Rørdam

KORT>

FREDNINGSKORT

Overfredningsnævnets fredningsafgørelse af august 1984
i sag nr. 2569/83.

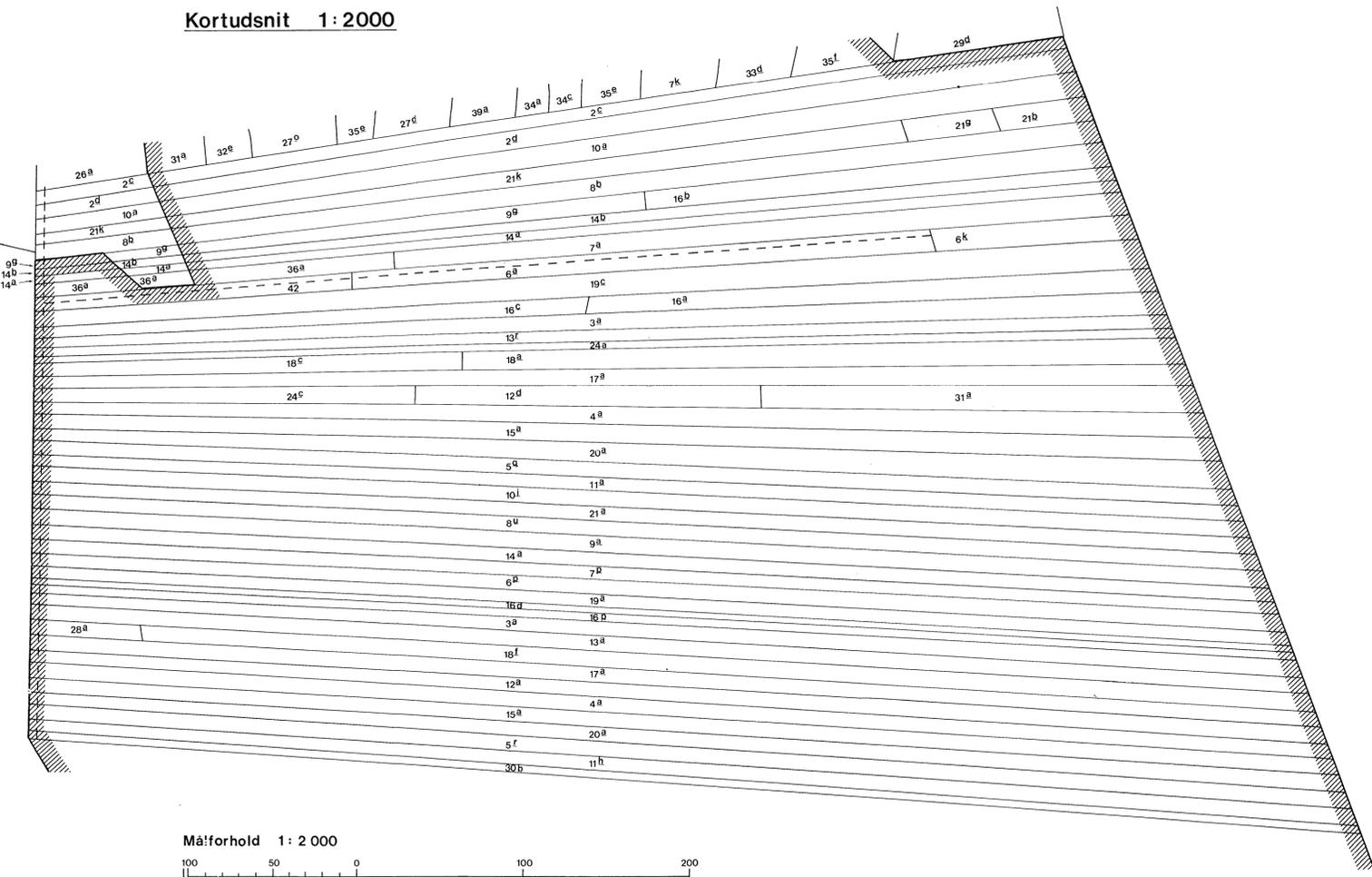
Kort i 1:4 000.

Fremstillet ved kopiering af matrikelkort af august 1977 i målförhold 1:4000. Suppleret efter G.l. luftfoto d. 25.04.1975.

Målförhold 1:4000

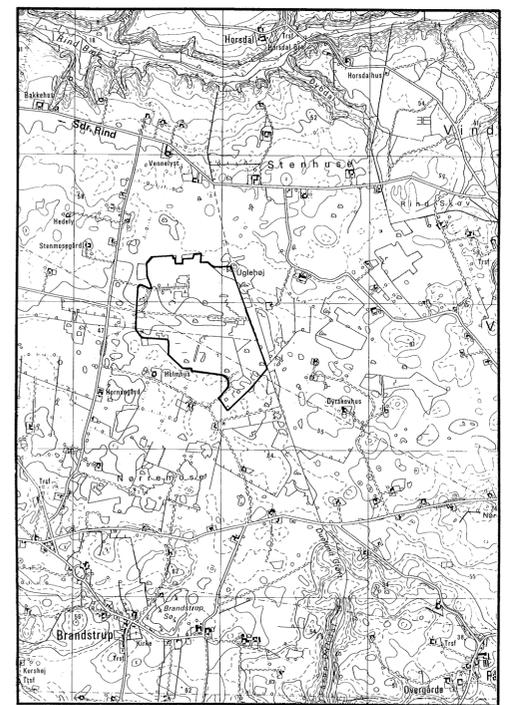
Kortudsnit 1:2000

Målförhold 1:2000

Udsnit af kortblad 1215 II NV Bjerringbro.

GRUNDMATERIALE GEODÆTISK INSTITUTS KORT 1:25 000. SUPPLERENDE OPLYSNINGER VEDRØRENDE FREDEDE AREALER ER PÅFØRT AF VIBORG AMTSKOMMUNE.

SÆRTRYK MED GEODÆTISK INSTITUTS TILLADELSE (A 83).

Brandstrup Mose.

Arealer i:

Brandstrup by, Fårup by, Vindum by og Vindum Overgård Hovedgård, Vindum. Bjerringbro kommune.

Sønder-Rind by, Sønder-Rind. Viborg kommune.

Viborg Amtskommune.

Signatur

Fredningsgrænse

Udfærdiget i november 1983.

Fredningskontoret, Teknisk Forvaltning, Viborg Amtskommune.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Herning, den 25. oktober 2010
FRD 29/2010

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen

26 OKT. 2010

Viborg kommune er d.d. tilskrevet således:

"Viborg kommune, Søvej 2, 8800 Viborg, fremsender klage fra 7 lodsejere over plejeplan for Brandstrup Mose-fredningen. – Brandstrup Mose.

Overfredningsnævnet traf den 7. august 1984 afgørelse om fredning af Brandstrup Mose. Baggrunden for fredningen var: *"at sikre mosen bevaret, så dens karakteristiske dyre- og planteliv kan opretholdes. Fredningsforslaget indeholdt med dette sigte dels en række forbud mod at foretage nærmere angivne foranstaltninger, der ville ændre mosens tilstand, dels bestemmelser om naturpleje efter Viborg amtsråds nærmere forskrifter for at skabe bedst mulige livsbetingelser for dyre- og plantelivet."*

Overfredningsnævnets flertal udtalte derudover: *"Det findes ... påkrævet, at i særdeleshed en så sjældent forekommende højmoser som Brandstrup mose kan reableres og bevares gennem plejeforanstaltninger, selvom vedkommende ejer ikke kan tilslutte sig deres udførelse. Der bør derfor pålægges mosen fredningsbestemmelser med dette sigte."*

Fredningsafgørelsens §§ 1 til 3 er formuleret: *"Med det formål, at fredningsområdet kan opretholdes som mose og på langt sigt gendannes som højmoser, har Viborg amtsråd ret til at lade de plejeforanstaltninger udføre, som er fastlagt i en plejeplan for hele fredningsområdet eller større dele af dette.*

§ 2: En plejeplan som nævnt i § 1 udarbejdes af amtsrådet. Før planens udarbejdelse skal amtsrådet indhente en udtalelse fra naturfredningsrådet. Amtsrådet forelægger dernæst et forslag til plejeplan for de ejere, hvis jord er omfattet af planen.

§ 3: Hvis en ejer ikke kan tiltræde de påtænkte plejeforanstaltninger på hans ejendom, kan de kun udføres med tilladelse fra fredningsnævnet. Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet af den pågældende ejer og af Viborg amtsråd inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt."

Efter kommunalreformen blev det Viborg kommune, der fik retten til at udarbejde en plejeplan og udføre de heri nævnte plejeforanstaltninger.

Viborg kommune har efter drøftelser med blandt andet lodsejerne i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen udarbejdet en plejeplan. Projektet udføres med støtte fra EU. COWI har været rådgiver på projektet.

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00 – E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Det anføres i plejeplanen, at den ”beskriver, hvad der skal gøres for, at fredningens formål opfyldes. Udgangspunktet er, at dette i videst muligt omfang skal ske i et samarbejde med lodsejerne.”

Udkast til plejeplanen har været udsendt til de 62 lodsejere, der er berørt af planen. Der har været afholdt en række møder mellem lodsejerne og blandt andet Viborg kommune. Der har blandt andet været afholdt et stormøde den 10. februar 2010, hvor alle lodsejerne var indbudt. Den endelige plejeplan blev udsendt den 15. februar 2010 til de berørte ejere. Der blev i følgebrevet fastsat en klagefrist på 4 uger.

7 lodsejere indsendte den 11. marts 2010 en klage over plejeplanen. Viborg kommune har den 7. juni 2010 videresendt klagen til Fredningsnævnet til afgørelse som fastsat i fredningsafgørelsen.

Fredningsnævnet afholdt den 20. august 2010 et afklarende møde med de 7 klagende lodsejere. Viborg kommune, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet deltog også i mødet.

Under mødet blev det konkluderet, at lodsejerne og Viborg kommune i mindelighed løser den del af klagen, der drejer sig om lodsejernes ret til det fældede træ. Dette sker ved, at lodsejerne meddeles, hvornår træet på deres ejendom fældes og herefter meddeles en kortere frist til at fjerne det træ, de ønsker at afhente. Lodsejerne kan også selv fælde træet på deres ejendom.

Der var på mødet herefter enighed om, at lodsejernes klage herefter alene drejer sig om den vandstandsstigning, der er et nødvendigt led i genskabelsen af højmosen.

Lodsejernes synspunkt var, at der i plejeplanen ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til, at vandstandsstigningen ikke må medføre gener på de omliggende marker. Plejeplanen bør ændres, så der er sikkerhed for, at der ikke forekomme gener, og hvis der er indikationer på, at der vil komme gener, skal vandstandsstigningen straks ændres. I praksis skal stemmeværket være justerbart. Derudover skal der etableres en række pejlerør i kanten af de omliggende marker. Vandstanden skal aflæses, inden der iværksættes en vandstandsstigning. Hvis der så i pejlerørene konstateres en stigning af vandstanden, skal der straks ske ændringer navnlig i form af en ændring af stemmeværket.

Viborg kommune og Skov- og Naturstyrelsen afviste, at der var et behov for ændringer i plejeplanen. Stemmeværket er justerbart. Det er en forudsætning i hele projektet, at vandstandsstigningen ikke må medføre gener på de omkringliggende marker. Kommunen har i et samarbejde med rådgiveren besluttet at hæve vandstanden i mosen 10 cm. mindre, end rådgiveren fandt forsvarligt under hensyn til forudsætningen. Pejlerørene på markerne er overflødige, idet man her kun kan aflæse vandstanden på det sted, hvor pejlerøret er placeret. Denne oplysning behøver ikke at være udtryk for, om vandstanden er steget på marken endog ganske tæt på pejlerøret, så det medfører ulemper for lodsejeren.

Fredningsnævnet udtaler:

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00 – E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk

Det er i overensstemmelse med fredningens formål at hæve vandstanden for at genskabe højmosen i Brandstrup Mose. Nævnet finder det i fuld overensstemmelse hermed, at vandstanden hæves som beskrevet i den af Viborg kommune udarbejdede plejeplan.

Som beskrevet i plejeplanen er hovedparten af Brandstrup Mose udpeget som international beskyttelsesområde, "habitatområde H34 Brandstrup Mose".

Der er af Miljøcenter Ringkøbing udarbejdet et forslag til Natura 2000-plan. Det fremgår af forslaget til Natura 2000-plan for Brandstrup Mose: "*Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.*"

Udpegningsgrundlaget er naturtyperne:

Brunvandet sø (3160)

Højmose (7110)

Nedbrudt højmose (7120)

Hængesæk (7140)

Skovbevokset tørvemose (91D0)

Det anføres videre: "*Området er den sidste rest af et stort sammenhængende moseområde, som for størsteparten er drænet og afvandet. Mosen ligger i en fordybning i et bakket morænelandskab og er dannet ved tilgroning af en sø. Sø-aflejringerne er dateret så langt tilbage som fra Boreal tid, for mere end 9000 år siden. Mosegeologiske undersøgelser af de intakte højmoser viser, at der har eksisteret højmose på stedet i ca. 6000 år. Den eksisterende nedbrudte højmose har stort potentiale for regeneration, dersom de negative påvirkninger ophører. Store dele af højmosen har været anvendt til tørveindvinding, og der findes i dag kun to mindre områder med intakt tørveprofil. I flere af tørvegravene, der på udpegningsgrundlaget figurerer som hængesæk, er der god regeneration af Sphagnum (tørvemos) og dermed begyndende aktiv tørvedannelse/sekundær højmosedannelse. Som følge af den omfattende dræning er store dele af mosen i dag bevokset med primært birk og har karakter af sekundær skovbevokset tørvemose. Det vil sige, at naturtypen ikke er oprindelig, men forekomsten er betinget af menneskelige aktiviteter i området. Der er udpeget naturtypen brunvandet sø på arealet. Disse søer er tidligere tørvegrave, som er under successiv kolonisation med Sphagnum-arter og som sådan et led i regenerationen mod sekundær aktiv højmose.*"

Som en trussel mod områdets naturværdier er blandt andet anført: "*... Tilgroning med birk og bjergfyr er et meget stort problem på de lysåbne naturtyper i Brandstrup Mose. Som følge af afvanding har træerne kunnet etablere sig, og i dag dækker sekundær skovbevokset tørvemose store arealer. Tilgroningen med træer forstærker nedbrydningen af højmosen ved at hæmme lystilgangen til det tørvedannende Sphagnum-lag, ligesom fordampningen fra området øges med yderligere udtørring til følge.*

Uhensigtsmæssig hydrologi som følge af dræning udgør sammen med næringsstofbelastningen det største problem i forhold til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for mosen, idet dårlige hydrologiske forhold forhindrer tørvedannelsen, og udtørring fremmer nedbrydning af tørv, samt etablering af skov."

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Det er videre beskrevet: ” *Brandstrup Mose er fredet, og mosen er omfattet af LIFE høj-moseprojektet, der tager sigte på at genskabe hensigtsmæssig hydrologi som en forudsætning for aktiv tørvedannelse på større arealer end de nuværende. Videre har projektet som mål at rydde en del af den uønskede, afvandingsbetingede træbevoksning og opvækst.*

Den overordnede målsætning for Natura 2000-området er i forslaget beskrevet således:

- *Det overordnede mål for området er: Området genoprettes til naturtypen højmose, herunder alle successionsstadier fra brunvandet sø eller hængesæk i gamle tørvegrave.*
- *Arealet af naturtyperne hængesæk og sekundær aktiv højmose øges, og der skabes en lysåben moseflade ved sammenkædning af de eksisterende lysåbne arealer samt konvertering af skovbevokset tørvemose.*
- *Områdets målsætning accepterer hele Natura-2000 området som en hydrologisk enhed, selv om der er kortlagt forskellige sekundære naturtyper i området. Området sikres derfor en for aktiv højmose god-høj naturtilstand. Der accepteres et tidsbegrænset fald i tilstand og et varigt fald i areal for alle andre naturtyper end aktiv højmose/sekundær aktiv højmose.*
- *Områdets økologiske integritet sikres gennem genskabelse af de hydrologiske forhold, der betinger forekomst af højmosen, samt pleje med henblik på retablering af lysåben, tørvedannende mose, samt en lav næringsstofbelastning.*

Plejeplanen anses herefter ikke for at skade udpegningsgrundlaget for beskyttelsesområdet eller være i strid med den foreliggende Natura 2000 plan.

Fredningsnævnet har konstateret, at Viborg kommune og Skov- og Naturstyrelsen har erklæret, at det er en forudsætning for hele plejeplanen, at den ikke må medføre ulemper for ejerne af de arealer, der omgiver mosen. Nævnet finder, at der herefter er en formodning for, at Viborg kommune og Skov- og Naturstyrelsen vil sikre dette.

Opsætning af pejlerør umiddelbart udenfor mosen giver kun data om vandstanden, hvor pejlerøret er opsat. En forøget vandstand i kanten af marken tæt på mosen behøver ikke at være udtryk for, at vandstandsstigningen i mosen har givet ulemper på marken. Herefter finder nævnet det overflødigt at opsætte pejlerør, men henstiller i stedet til Viborg kommune og Skov- og Naturstyrelsen, at der stadigt foretages observationer og sker en vurdering af, om der bør ændres på opstemningen af vand i mosen af hensyn til omkringliggende arealer.

Fredningsnævnet henviser i øvrigt de berørte lodsejere til, i det omfang der ikke kan opnås enighed med Viborg kommune om eventuelle ulemper og konsekvensen heraf, at tvister må reguleres ud fra sædvanlige erstatnings- og naboretlige regler. Fredningsnævnet har ikke mulighed for at løse sådanne tvister, men må henvise lodsejerne til at forelægge tvister for de almindelige domstole.

Nævnet kan på dette grundlag godkende plejeplanen.

RETEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00 – E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegyn- de behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

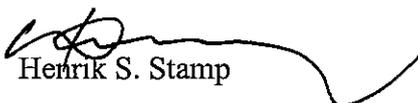
Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladel- sen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve”,

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

Henrik S. Stamp

RETTE I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00 – E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk